

Het MAS-project

Vogels tellen in de Haarlemmermeerpolder

In het najaar van 2022 werd onze Vogelwerkgroep door het Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid (afdeling Haarlemmermeer) gevraagd naar de mogelijkheid om een inventarisatieproject op te starten in het zuidelijke gedeelte van de Haarlemmermeer. Gezien de grote omvang van het gebied geen eenvoudige opgave. Geheel in lijn met het meerjarenplan besloten de Veldwerk- en de Natuurbeschermingscommissie de handen ineen te slaan.

■ Bernard Dragtsma, Christophe Reijman

In het kader van het project Green Base (1) werden in de zuidelijke Haarlemmermeer bloemrijke akkerranden, vogelakkers en wintervoedselakkers aangelegd door een aantal boeren van het Agrarisch Collectief. Dit alles om de biodiversiteit in het gebied te

versterken. Om de effecten van alle inspanningen in beeld te brengen, was het monitoren van vogels een belangrijk onderdeel van het project. Een aantal enthousiaste leden van onze Vogelwerkgroep telden gedurende enkele jaren de wintervoedselakkers. Een

Akkervogel bij uitstek de [PATRIJS](#). Hier op een akker bij Abbenes als de enige echte burgemeester van de Haarlemmermeer! Foto: Bernard Dragtsma

boeiend en geslaagd experiment (2). Vanuit het Collectief ontstond de behoefte om het monitoren breder te trekken dan alleen de wintervoedselakkers. Er was ook behoefte aan een meer onderbouwde en landelijk erkende telmethode. In een eerste oriënterend gesprek tussen de Vogelwerkgroep en het Collectief, werd overeen gekomen dat de MAS-methodiek van Sovon het meest passend was. Onder andere het Kenniscentrum Akkervogels Grauwe Kiekendief (3) hanteert deze methode.

Het project werd financieel mogelijk gemaakt dankzij subsidies van de provincie Noord-Holland.

Motivatie Vogelwerkgroep om het MAS-project uit te voeren

Zoals al aangegeven, betreft het hier een project van grote omvang. Ruwweg het hele gebied van de Haarlemmermeerpolder ten zuidwesten van de N207 (Leimuiderweg), moest geïnventariseerd worden. Voorwaar geen sinecure, waar we als Veldwerk- en Natuurbeschermingscommissie toch instapten om de volgende redenen:

- Het zuidelijke gedeelte van de Haarlemmermeerpolder is binnen ons werkgebied vrijwel het enige open akkerbouwgebied van een behoorlijke omvang. In ornithologisch opzicht heeft hier amper gerichte monitoring plaatsgevonden. Het bleek een blinde vlek in ons werkgebied.
- De zuidelijke Haarlemmermeerpolder maakt deel uit van het Groene Hart, waar de urbaniserende invloed van de Schiphol-regio nog minder voelbaar is. Het gebied staat echter zwaar onder druk van de oprukkende Randstad. Plannen voor woningbouw, wegeaanleg en windturbineparken worden er steeds concreter. Die druk wordt nog eens extra versterkt door de aanleg van zonneweiden en recreatiegebieden (onder andere Park 21) elders in de polder. Het areaal aan akkerbouwge-

bied neemt al met al dan ook snel af.

- De akkervogels staan evenals de weidevogels landelijk sterk onder druk. Naast het voorgaande, ligt ook de intensivering van de akkerbouw hieraan ten grondslag. Niet voor niets is het Kenniscentrum Akkervogels Grauwe Kiekendief in het leven geroepen.

Het initiatief van het Agrarisch Collectief om het creëren van bloemrijke akkerranden, vogelakkers en wintervoedselakkers in te zetten voor meer biodiversiteit, zal de vogelstand zeker ten goede komen. Mogelijk kan het zelfs een aanzet betekenen om het akkerbouwgebied open te houden. Monitoren en het vervolgens zichtbaar maken van de resultaten, is hierbij van wezenlijk belang. Het verdient dan ook onze inzet!

De Sovon MAS-methodiek

De keuze voor de methodiek Meetnet Agrarische Soorten (4) lijkt voor de hand liggend, al kleven er ten opzichte van bijvoorbeeld de BMP-methode wel nadelen aan. Reden waarom we na twee jaar deze werkwijze gaan evalueren. Binnen de MAS-methodiek wordt gewerkt met de door Sovon vastliggende telpunten. Deze zijn om de kilometer geprojecteerd en mogen eenmalig (naar gelang de terreinomstandigheden) over een beperkte afstand verschoven worden. Per punt wordt er 10 minuten binnen een straal van 300 meter geteld. MAS is dus bij uitstek geschikt om grote en/of open gebieden binnen een korte tijdsspanne te monitoren. Ten opzichte van de BMP-methode geeft de MAS minder complete informatie, maar wordt er wel gedurende een reeks van jaren over een groot gebied een trend in de vogelpopulatie zichtbaar. Overigens worden niet alleen typische akkervogels geteld, maar ook alle in het betreffende agrarische gebied voorkomende vogels. Ook bosschages, boe-

De naam zegt het al, **BOERENZWALUW**, MAS vogel bij uitstek. Hier bij een paardenstal bij Abbenes.

Foto: Bernard Dragtsma

renerven, watergangen en dergelijke worden meegenomen in de tellingen.

Opzet en organisatie

We hadden vooraf drie belangrijke doelen voor ogen: 1) Deugdelijke en betrouwbare telgegevens produceren. 2) Het project moet binnen de Vogelwerkgroep ook recht doen aan het 'samen vogelen' principe en daarom voor alle leden toegankelijk zijn om zo een mix te creëren van zowel ervaren tellers als aspirant-tellers. 3) De ervaring heeft geleerd dat (aspirant-)tellers zich minder snel aanmelden omdat ze zich te veel gebonden voelen. Er moet dus ruimte zijn om zonder problemen ook eens te kunnen overslaan.

In ons telgebied (figuur 1) zijn 30 telpunten geselecteerd. Om deze te monitoren hebben we vijf teams van 3 à 4 personen samengesteld. Elk team heeft dus zes telpunten.

We tellen vier keer in het voorjaar en drie keer in de winter. Vooraf worden de telweekenden afgesproken en tellers kunnen naar behoefte deelnemen. Hierbij is altijd de coördinator Veldwerk ter ondersteuning aanwezig. Zo wordt de kennis en kunde van de deelnemers vergroot en de kwaliteit van het monitoren gegarandeerd. Een team regelt in onderling overleg wie er telt en wanneer (binnen data- en tijdsgrenzen) er geteld gaat worden.

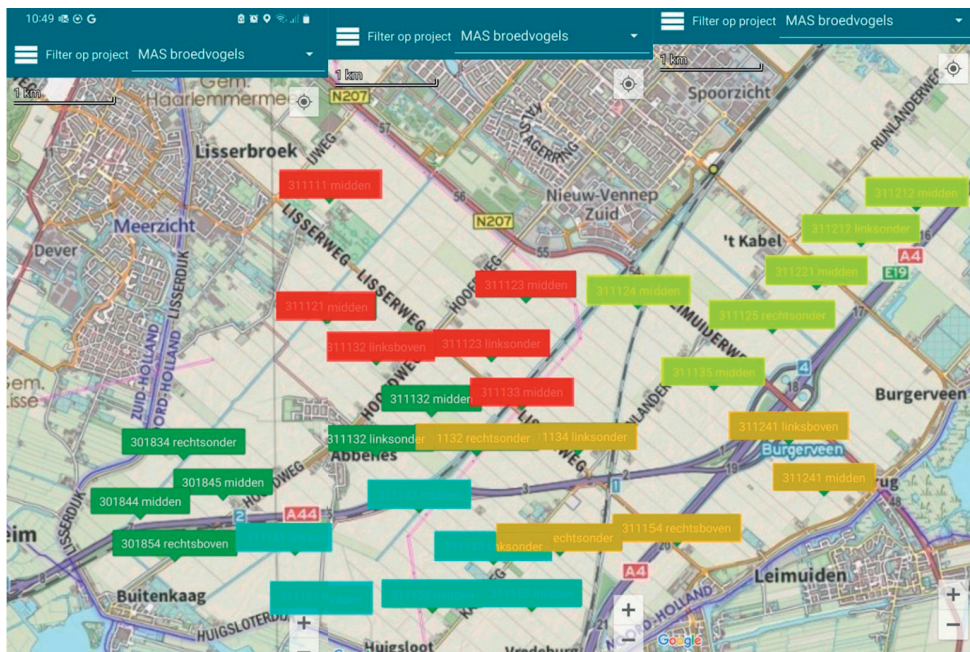
Elk team regelt zelf de contacten met de agrariërs van betreffende telgebieden. Daarnaast is er een (actieve) MAS WhatsApp-groep, waarop afspraken, maar vooral ook leuke ervaringen en foto's gedeeld kunnen worden. Ook een aantal leden van het Agrarisch Collectief hebben zich bij de groep aangesloten. Na elke telronde is er een goed bezochte evaluatiebijeenkomst op een akkerbouwbedrijf, waarbij zowel tellers als de deelnemers van het Agrarisch Collectief aanwezig zijn. Zo hopen we de betrokkenheid met en de continuïteit van het project te waarborgen. Tijdens deze evaluatierondes worden de resultaten gedeeld met tellers en agrariërs, zodat iedereen een beeld krijgt van wat er per seizoen heeft plaatsgevonden.

Telresultaten voorjaarsstelling

De telresultaten kunnen we het beste een eerste meting noemen, aangezien er nog geen gegevens zijn die met deze methodiek tot stand zijn gekomen. Ook zijn er nog niet eerder broedvogels gevolgd in het gebied.

Extra aandacht hadden we voor de boerenlandvogels van de oranje en rode lijst (figuur 2). Het is interessant te zien dat we 22 van de 29 soorten van deze lijst in meerdere, of mindere mate gezien of geteld hebben in het onderzochte gebied.

Soorten die we daarnaast onder meer hebben gezien waren: Bruine Kiekendief, Patrijs,

FIGUUR 1. Overzichtkaart met telpunten per team

Scholekster, Kievit, Ringmus, Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik, Graspieper, Boerenzwaluw en Groenling. Opvallend was de aanwezigheid van (hoogstwaarschijnlijk) doortrekkende Tapuiten, Zwartkopmeeuw, Spotvogel, Kleine Plevier en Blauwe Kieken-dief.

In figuur 3 is te zien waar per telpunt de meeste soorten te zien waren tijdens de bezoeken. De desbetreffende agrariër was

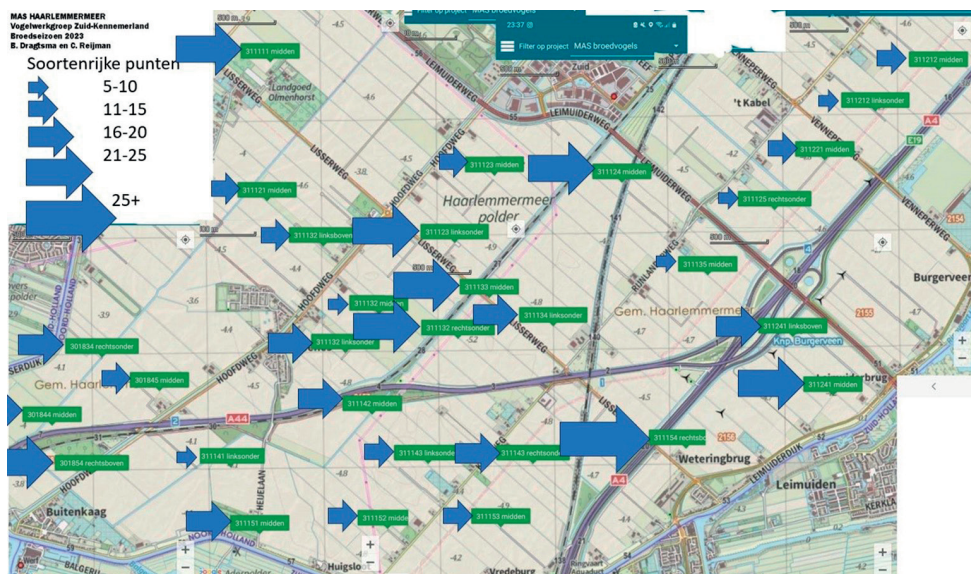
erg trots op het feit dat de soortendichtheid op zijn land zo hoog was. Uitzinnig gejuich van zijn kant was vanuit onze optiek wel-verdiend.

Voorzichtige conclusies en kanttekeningen

In het kort kun je stellen dat hoe meer bio-topen er in de buurt van de telpunten liggen, hoe meer soorten er gezien en gehoord wor-den. Het is dus aan te bevelen om de rom-

Broedvogels		Doortrekkers en Wintergasten	
Rode lijst		Rode lijst	
Boerenzwaluw	Slobeend*	Goudplevier	Graspieper
Gele Kwikstaart	Spotvogel	Kneu	Ringmus
Graspieper	Steenuil*	Veldleeuwerik	Spreeuw
Grote Lijster*	Torenvalk	Blauwe Kieken-dief	Witte Kwikstaart
Grutto*	Tureluur		
Kneu	Veldleeuwerik		
Koekoek*	Wulp		
Patrijs	Zomertaling*		
Ringmus			

FIGUUR 2. Tabel met Boerenlandvogels van de Rode en Oranje lijst. De soorten met * zijn niet waargenomen.

FIGUUR 3. Soortendichtheid per telpunt.

melige hoekjes, de braakliggende stukken, de hagen en bosschages en de diverse bomen die er in dit stuk boerenland nog te vinden zijn, vooral te behouden en wellicht nog uit te breiden. Het is in ieder geval duidelijk dat er veel zangvogels van profiteren.

Kanttekening bij de methodiek is dat je in vier keer tien minuten tellen lang niet alles mee krijgt wat er allemaal in het gebied loopt, vliegt en zit. Toch is de methodiek wel geschikt als vergelijkingsmiddel met andere gebieden in Nederland, en kan daarmee een aanvulling zijn voor de landelijke trendberekeningen die Sovon hiermee kan uitvoeren. Op het moment van schrijven zijn de winter tellingen afgerond. Momenteel worden de verzamelde gegevens uitgebreider geanalyseerd, zodat er ongetwijfeld nog meer conclusies kunnen worden getrokken. Om een trendberekening te kunnen maken zetten we in dat het MAS-project ten minste zes jaar duurt. We verwachten na die zes jaar iets te kunnen zeggen van het verloop, de toe-

name en afname van de aanwezige soorten. Zoals u ziet is het MAS-project in de Haarlemmermeer een bijzonder project wat een vrij uniek, maar ondergewaardeerd gebied in onze regio wat meer aandacht en bekendheid geeft. En dat er bijzondere soorten zitten, is bij deze wel gebleken!

Bronvermelding

1. Greenbase. platform.groenkapitaal.nl/greenbase
2. Welsh, A (2019). Wintervoedselakkers in de Haarlemmermeer. Fitis 56(2)
3. Kenniscentrum Akkervogels Grauwe Kiekendief, www.grauwekiekendief.nl
4. MAS-methodiek (2019). https://pub.sovon.nl/static/publicaties/handleiding_mas_2019.pdf
5. Agrarisch collectief. www.collectiefnhz.nl/haarlemmermeer
6. Robert Kwak, Ruud van Beusekom, Ruud Foppen, Jip Louwe Kooijmans, Kees de Pater (2018). Bedreigde Vogels in Nederland. Vogelbescherming en KNNV Uitgeverij.